

Załącznik nr 1 do zarządzenia nr 14.2024
Komendanta Miejskiego PSP w Jaworznie
Z dnia 31.07.2024 r.

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W JEDNOSTKACH PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Jaworzno, sierpień 2024 r.

WSTĘP

Podstawową zasadą wszystkich działań podejmowanych przez funkcjonariuszy, pracowników Państwowej Straży Pożarnej i osoby współpracujące (wolontariusze, przedstawiciele instytucji i firm) jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec dzieci przemocy w jakiegokolwiek formie. *Standardy Ochrony Małoletnich w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej* obowiązują wszystkich pracowników i funkcjonariuszy PSP i zawierają wytyczne dotyczące postępowania w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra dzieci. *Standardy Ochrony Małoletnich* obejmują:

- 1) Procedury kontroli przed dopuszczeniem do zajęć z małoletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości (*rozdział 3*).
- 2) Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim, a pracownikami i funkcjonariuszami PSP (*rozdział 4*).
- 3) Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego (*rozdział 5*).
- 4) Zasady udostępniania pracownikom i funkcjonariuszom PSP, małoletnim i ich opiekunom standardów do ich stosowania (*rozdział 6*).
- 5) Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowań niedozwolonych (*rozdział 7*).
- 6) Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie (*rozdział 9*).
- 7) Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia (*rozdział 10*).
- 8) Zasady bezpiecznych relacji opiekunów Państwowej Straży Pożarnej z dziećmi (*załącznik 7*).

Rozdział I

OBJAŚNIENIE TERMINÓW

- 1) **Pracownik PSP** – pracownik i funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej.
- 2) **Opiekunowie PSP** – osoba/y wyznaczona przez kierownictwo PSP do prowadzenia zajęć z dziećmi.
- 3) **Osoby współpracujące z PSP** - to pracownicy firm i instytucji wspierających, wolontariusze, członkowie innych organizacji wspierającej PSP.
- 4) **Małoletnim** (dzieckiem) jest każda osoba do ukończenia 18 roku życia.
- 5) **Opiekunem małoletniego** jest osoba uprawniona do jego reprezentacji, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
- 6) **Zgoda rodzica małoletniego** oznacza zgodę co najmniej jednego z jego rodziców/opiekunów prawnych. W przypadku braku porozumienia między rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.

- 7) **Krzywdzenie małoletniego** to popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na jego szkodę przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika PSP lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie.

Krzywdzeniem jest:

- **przemoc** – zachodzi wówczas, gdy jakaś osoba odnosi się do drugiej w sposób niezgodny z wymaganiami relacji, która je łączy;
 - **przemoc fizyczna** – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być między innymi: złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne;
 - **przemoc emocjonalna** – to powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianie dziecku wymagań i oczekiwań, którym nie jest ono w stanie sprostać. Jej celem jest naruszenie godności osobistej;
 - **wykorzystywanie seksualne** – to każde zachowanie, które prowadzi do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie dziecka, współżycie z dzieckiem) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm). Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas;
 - **zaniedbanie** – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego, niezapewnianie mu odpowiedniego pożywienia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, brak dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego.
- 8) **Osoba odpowiedzialna za Standardy ochrony małoletnich w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej** to wyznaczona przez kierownictwo jednostki organizacyjnej PSP osoba sprawująca nadzór nad realizacją polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w PSP.
- 9) **Dane osobowe dziecka** to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.

Rozdział II

ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA OBJAWY KRZYWDZENIA DZIECI

- 1) Pracownicy PSP w ramach wykonywanych zadań zwracają uwagę na czynniki ryzyka i objawy krzywdzenia małoletnich.
- 2) Każdy pracownik PSP, który zauważy lub podejrzewa, że małoletni jest krzywdzony zobowiązany jest zareagować, a w sytuacji koniecznej udzielić adekwatnej pomocy.
- 3) Wszyscy pracownicy PSP i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków wynikających ze Statutu podjęły informację o krzywdzeniu małoletniego lub inne informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane kierownictwu PSP oraz uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
- 4) Pracownicy PSP zobowiązani są do troski o bezpieczeństwo małoletnich zgodnie ze swoimi kompetencjami, obowiązującym prawem oraz przepisami wewnętrznymi PSP.

Rozdział III

PROCEDURY KONTROLI PRACOWNIKÓW PSP PRZED DOPUSZCZENIEM DO ZAJĘĆ Z MAŁOLETNIAMI W ZAKRESIE SPEŁNIANIA PRZEZ NICH WARUNKÓW NIEKARALNOŚCI ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ I OBYCZAJOWOŚCI

- 1) Kierownik jednostki organizacyjnej PSP lub osoba wskazana przez kierownika jednostki organizacyjnej PSP sprawująca nadzór nad realizacją standardów weryfikuje w *Rejestrze sprawców przestępstw seksualnych* każdą osobę przed dopuszczeniem jej do pracy z małoletnimi.
- 2) Wszyscy pracownicy PSP dopuszczeni do pracy z małoletnimi mają obowiązek stosować *Standardy Ochrony Małoletnich w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej*.

Rozdział IV

ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIAMI A PRACOWNIKAMI PSP

Zasady bezpiecznych relacji z małoletnim określają, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z małoletnimi. Zasady bezpiecznych relacji są dostosowane do realiów funkcjonowania PSP i dotyczą następujących obszarów:

- 1) Bezpośredni kontakt z małoletnim oparty jest na poszanowaniu jego intymności i godności. Przykładowe formy takiego kontaktu, to:

- kontakty w zajęciach edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych itp.,
- stanowcze interwencje wychowawcze prowadzone w bezpośrednim kontakcie fizycznym
- są dopuszczalne w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia dotyczących, konfliktów pomiędzy podopiecznymi (rozdzielenie zwaśnionych, przytrzymanie, obezwładnienie),
- działania z zakresu pomocy przedmedycznej (działania ratunkowe związane z udzieleniem pierwszej pomocy),
- zagrożenie lub panika spowodowane czynnikami zewnętrznymi (pożar, intensywne zjawiska atmosferyczne, niebezpieczne zachowania osób trzecich itp.).

Niedopuszczalne są intencjonalne zachowania wzbudzające poczucie zagrożenia lub noszące znamiona:

- przemocy fizycznej (np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, szarpanie),
 - erotyzowania relacji (flirt słowny, dwuznaczny żart, zły dotyk, wyzywające spojrzenie),
 - seksualizacji relacji (obcowanie płciowe i inne czynności seksualne).
- 2) Komunikacja werbalna z małoletnim powinna być pozbawiona akcentów wrogich, wulgarnych, agresywnych, złośliwie ironicznych. Komunikacja nie powinna:
 - wzbudzać w małoletnim poczucia zagrożenia (groźby, wyzwiska, krzyk),

- obniżać i niszczyć poczucia wartości (np. wyzwiska, krzyk, negatywne ocenianie, reakcja nieadekwatna do sytuacji, wzbudzanie poczucia winy, negowanie uczuć),
 - upokarzać (publiczne wyszydzanie, naigrywanie się, ośmieszanie),
 - naruszać granic (niezachowywanie odpowiedniego dystansu, obcesowość, podteksty o charakterze erotycznym).
- 3) Pracowników PSP obowiązuje obiektywizm, sprawiedliwość, bezinteresowność i szacunek w traktowaniu oraz ocenie każdego małoletniego bez względu na pochodzenie, rasę, wyznanie i narodowość. Równe traktowanie oznacza, że niedozwolone jest:
- wyłączenie skupienia uwagi na wybranych osobach z jednoczesnym ignorowaniem potrzeb innych,
 - nieuzasadnione dawanie przywilejów tylko wybranym i pozbawianie ich pozostałych,
 - nierówne i niesprawiedliwe przydzielanie zadań, nieadekwatne do możliwości i wieku,
 - zwolnienie z wykonywania obowiązków w nieuzasadnionych sytuacjach,
 - godzenie się, brak reakcji na nieformalną hierarchię grupową,
 - dominacja w grupie przez negatywne jednostki, ustalanie przez nie i wdrażanie nieformalnych zasad,
 - przyzwolenie na wykorzystywanie młodszych i słabszych przez silniejszych.
- 4) Kontakty bezpośrednie i online z dzieckiem poza PSP powinny być:
- ściśle powiązane z wykonywaniem zadań statutowych,
 - niedopuszczalne jest utrzymywanie takich kontaktów celem zaspokojenia przez dorosłego własnych potrzeb społecznych lub emocjonalnych, namawiania do zachowań niezgodnych z prawem, dających poczucie bycia faworyzowanym, wyróżnianym.
- 5) Transport, przemieszczanie się i warunki noclegowe:
- organizacja transportu, noclegu w budynkach PSP powinna być uzasadniona (np. wyjazd na wycieczkę lub inne wydarzenia organizowane przez lub przy udziale PSP),
 - opieka nad małoletnimi w sytuacjach wyjazdowych powinna być zgodna z obowiązującymi przepisami,
 - przy organizacji noclegu zakwaterowania brane pod uwagę jest pokrewieństwo, relacje i płeć podopiecznych.
- 6) Dyscyplinowanie małoletniego definiowane jako narzędzie „informacji zwrotnej” komunikujące, że ich postawa w danej sytuacji nie jest właściwa, sprzeczna z oczekiwaniami i/lub nieefektywna wiąże się ze stawianiem granic, kształtowaniem trwałego systemu wartości, adekwatnego poziomu samooceny oraz umiejętności podejmowania trafnych decyzji. Niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie, poniżenie oparte na wykorzystywaniu przewagi:
- fizycznej (agresja, stosowanie kar fizycznych, środków przymusu bezpośredniego, krępowanie, izolowanie, uniemożliwianie realizacji podstawowych potrzeb

fizjologicznych itp.; prace fizyczne nieadekwatne do możliwości, dopuszczanie się zachowań o charakterze seksualnym),

- psychicznej (groźby, naruszenie poczucia własnej wartości, lekceważenie potrzeb psychicznych np. bezpieczeństwa, przynależności, miłości, symulacje wzbudzające strach i obawy o życie własne i rodziny).
- 7) Zasady prawidłowych i bezpiecznych relacji opiekunów PSP z dziećmi określa (*załącznik nr 6*).
- 8) Rodzice i opiekunowie prawni małoletnich mają prawo do wszelkich informacji na temat funkcjonowania dziecka na terenie PSP.

Rozdział V

ZASADY I PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU MAŁOLETNIEGO

- 1) Zakres zadań poszczególnych pracowników PSP w przypadku podejrzenia lub uzyskania informacji, że małoletni jest krzywdzony:
- a) przedstawiciel kierownictwa PSP :
 - przyjmuje zgłoszenie o krzywdzeniu lub podejrzeniu krzywdzenia małoletniego i wypełnia kartę interwencji (*załącznik nr 1*),
 - bierze udział w rozmowie z rodzicami lub opiekunami prawnymi,
 - w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia małoletniego zawiadamia właściwie miejscową policję oraz rodziców/opiekunów prawnych.
 - b) opiekun grupy:
 - przyjmuje zgłoszenie o podejrzeniu sporządzając notatkę (*załącznik nr 2*),
 - powiadamia kierownictwo PSP,
 - w przypadku, gdy małoletni ma obrażenia przeprowadza go do miejsca udzielania pomocy,
 - pozostaje w kontakcie z rodzicami lub opiekunami prawnymi małoletniego,
 - dba o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy z grupą,
 - dba o to, żeby rodzice/opiekunowie prawni znali obowiązujące w PSP Standardy Ochrony Małoletnich, zachęca rodziców/opiekunów do angażowania się w działania na rzecz ochrony małoletnich.
 - c) pozostali pracownicy PSP:
 - reagują na objawy przemocy oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami,
 - zgłaszają obserwowane niepokojące sygnały opiekunowi/om grupy lub kierownictwu PSP.
- 2) **Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy domowej.**

- a) przyjęcie informacji o podejrzeniu krzywdzenia dziecka poprzez sporządzenie notatki służbowej (załącznik nr 2),
- b) opiekun grupy informuje o zdarzeniu kierownictwo PSP (jeśli wymaga tego sytuacja po zbadaniu sprawy),
- c) jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia wzywa się pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych),
- d) kierownictwo PSP informuje na piśmie odpowiednie instytucje: miejscowo właściwa jednostka policji lub Ośrodek Pomocy Społecznej i sporządza „Kartę interwencji” (załącznik nr 1).

3) Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy ze strony członka PSP.

- a) osoba podejrzewająca krzywdzenie małoletniego zgłasza problem kierownictwu PSP osobiście lub na piśmie,
- a) kierownictwo PSP podejmuje działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem w obecności rodzica/opiekuna prawnego, rozmowa z pracownikiem PSP na temat podejrzenia krzywdzenia, rozmowa z innymi pracownikami PSP na temat zdarzenia, obserwacja itd.,
- b) kierownictwo PSP po potwierdzeniu informacji podejmuje działania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa ogólnego, stosując karę porządkową, powiadamiając miejscowo właściwą jednostkę prokuratury lub policji,
- c) w przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłaszają rodzice lub opiekunowie prawni małoletniego, Kierownictwo PSP ze spotkania z rodzicami sporządza notatkę,
- d) kierownictwo PSP bada zaistniałą sytuację.

W zależności od wyników Kierownictwo PSP w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi podejmuje działania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa ogólnego, stosując karę porządkową, powiadamiając miejscowo właściwą jednostkę prokuratury lub policji.

4) Procedura interwencji w sytuacji krzywdzenia małoletniego w PSP przez rodzica/opiekuna prawnego lub pełnoletniego członka rodziny innego dziecka.

- a) osoba będąca świadkiem krzywdzenia małoletniego przez rodzica lub dorosłego członka rodziny innego dziecka zgłasza problem opiekunowi lub kierownictwu PSP,
- b) kierownictwo PSP i opiekun przeprowadzają rozmowę z wyżej wymienionymi osobami na temat zdarzenia, pouczają i podają możliwe sposoby rozwiązania sytuacji,
- c) o zaistniałym fakcie krzywdzenia dziecka oraz o przeprowadzonej rozmowie zostają powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie tego dziecka,
- d) krzywdzonemu małoletniemu zostaje udzielone wsparcie,
- e) kierownictwo PSP powiadamia o tym fakcie właściwą jednostkę policji.

5) Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez inne dzieci.

- a) natychmiastowa reakcja pracowników PSP na akty agresji i przemocy,
- b) rozmowa opiekuna grupy z ofiarą i sprawcą przemocy, nakłonienie sprawcy do zadośćuczynienia,
- c) jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia lub życia członek PSP wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych),
- d) jeżeli akty agresji i przemocy nie są incydentalne opiekun grupy lub przeprowadzają rozmowę z krzywdzonym dzieckiem (gdzie, kiedy dochodzi do zdarzeń, jaka jest ich częstotliwość itd.), rozmawiają ze sprawcą/sprawcami oraz z ewentualnymi świadkami,
- e) dziecku będącemu ofiarą przemocy zapewnia się wsparcie psychiczne zgodnie z jego potrzebami,
- f) małoletniego będącego sprawcą przemocy obejmuje się stałą opieką i kontrolą,
- g) z małoletnimi, którzy byli świadkami przemocy (jeśli wymaga tego sytuacja) opiekun grupy omawia przebieg zdarzenia ukierunkowując rozmowę na to, jak sobie radzić w trudnych sytuacjach, jak reagować na krzywdzenie i komu zgłaszać, gdy dochodzi do takiego krzywdzenia,
- h) w przypadku, gdy sprawca agresji/przemocy jest nieznanym, opiekun lub kierownictwo PSP po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego o zaistniałej sytuacji oraz o możliwości zawiadomienia właściwej jednostki policji.

6) Procedura postępowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy.

Każda osoba posiadająca wiedzę o zdarzeniu informuje o tym fakcie opiekuna lub kierownictwo PSP. Osoba, której zgłoszono zdarzenie zobowiązana jest:

- wyjaśnić zdarzenie i ewentualnie ustalić sprawcę,
- porozmawiać z poszkodowanym (zapewnić wsparcie psychiczne, poradę),
- porozmawiać ze sprawcą, ustalić okoliczności zajścia, zobowiązać ucznia do zaprzestania takiego postępowania i usunięcia materiałów z sieci,
- powiadomić rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego o zdarzeniu,
- powiadomić opiekunów sprawcy o zajściu, omówić z nimi zachowanie dziecka,
- udzielić informacji o miejscach gdzie można uzyskać profesjonalną pomoc psychologiczno-pedagogiczną (poszkodowany, sprawca), jeżeli jest taka potrzeba.

W przypadku, gdy sprawca nie stosuje się do ustaleń i jeśli małoletni jest nadal krzywdzony kierownictwo PSP podejmuje stosowne działania prawne.

W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest nieznanym opiekun grupy lub kierownictwo PSP po rozpoznaniu sprawy informuje rodziców/opiekunów prawnych poszkodowanego o zaistniałej sytuacji oraz o możliwości zawiadomienia właściwej jednostki policji.

Rozdział VI

ZASADY UDOSTĘPNIANIA PRACOWNIKOM PSP, MAŁOLETNIM I ICH RODZICOM/OPIEKUNOM PRAWNYM STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNICH DO ZAZNAJOMIENIA I STOSOWANIA

- 1) Każdy pracownik PSP prowadzący zajęcia z dziećmi w salach edukacyjnych lub jednostkach ratowniczo-gaśniczych ma obowiązek zapoznać się ze *Standardami Ochrony Małoletnich w jednostkach PSP*.
- 2) Małoletni zostają w sposób zrozumiały, adekwatny do wieku zapoznani ze Standardami przez opiekuna/opiekunów grupy.
- 3) Rodzice/opiekunowie prawni małoletnich zostają poinformowani o wprowadzeniu przez PSP *Standardów Ochrony Małoletnich* wraz z informacją o możliwości zapoznania się z nimi osobiście za pośrednictwem opiekuna/ów grupy lub kierownictwa PSP.

Rozdział VII

WYMOGI DOTYCZĄCE BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY MAŁOLETNIAMI, A W SZCZEGÓLNOŚCI ZACHOWAŃ NIEDOZWOLONYCH

- 1) Naczelną zasadą relacji między małoletnimi jest postępowanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich małoletnich. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec innego małoletniego w jakiegokolwiek formie.
- 2) Małoletnim nie wolno używać przemocy, znęcać się nad słabszymi, używać wulgarnego, obraźliwego języka.
- 3) Małoletnim nie wolno wzajemnie się zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać. Nie wolno krzyczeć na innych.
- 4) Dzieci powinny szanować prawo innych do prywatności.
- 5) Małoletnim nie wolno używać wulgarnych słów, gestów i żartów, czynić obraźliwych uwag, nawiązywać w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywać wobec innych przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
- 6) Małoletnim nie wolno utrwać wizerunku innych (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydzić lub obrazić.

Rozdział VIII

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU DZIECKA

- 1) Jednostka organizacyjna PSP zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci przebywających na terenie obiektu, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- 2) Jednostka organizacyjna PSP, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.
- 3) W przypadku realizacji zajęć edukacyjnych na terenie jednostki organizacyjnej PSP i opublikowania informacji wraz ze zdjęciami osób małoletnich o wydarzeniu na stronie internetowej lub profilach społecznościowych, należy posiadać pisemną zgodę rodzica lub prawnego opiekuna, na wykorzystanie wizerunku dziecka.
- 4) Wzór zgody należy umieścić na stronie internetowej w łatwo dostępnym miejscu i informować osoby zgłaszające się na spotkania w jednostce organizacyjnej PSP o wypełnieniu tej zgody przez rodzica lub prawnego opiekuna każdego dziecka, biorącego udział w zajęciach edukacyjnych (załącznik nr 3).

- 5) Podpisana jednorazowa zgoda musi być przekazana osobie prowadzącej zajęcia przez opiekuna grupy.

Rozdział IX

ZASADY OCHRONY DZIECI PRZED TREŚCIAMI SZKODLIWYMI W INTERNECIE ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE

- 1) Rozwiązania organizacyjne na poziomie PSP bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
- 2) Jednostka organizacyjna PSP nie udostępnia wewnętrznych sieci internetowych, które umożliwiają dostęp do internetu.
- 3) Podczas prowadzonych zajęć dzieci nie powinny korzystać z telefonów komórkowych ani innych urządzeń z dostępem do internetu.

Rozdział X

ZASADY USTALANIA PLANU WSPARCIA MAŁOLETNIEGO PO UJAWNIENIU KRZYWDZENIA

- 1) Rozpoznanie sygnałów wskazujących na krzywdzenie małoletniego.
- 2) Zdobycie wiedzy o krzywdzeniu dziecka.
- 3) Prezentowanie odpowiedzialnej postawy i gotowość do reagowania w sytuacji zagrożenia ich dobra.
- 4) Sprawdzanie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji.
- 5) W przypadku dostrzeżenia sygnałów przez PSP należy je zweryfikować, zbierając informacje pochodzące od innych pracowników PSP. Opiekun grupy zwraca uwagę na ślady pobicia dziecka, niechęć dziecka do wykonywania niektórych czynności, oznaki bólu przy poruszaniu się itp. W razie potrzeby nawiązuje się kontakt z pracownikami służb i instytucji zajmujących się dzieckiem i jego rodziną w celu sprawdzenia posiadanych informacji.
- 6) Potwierdzenie sygnałów z innych źródeł.
- 7) Po zebraniu i analizie informacji należy ocenić zagrożenia i możliwości wsparcia dla dziecka.
- 8) Zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka. Procedury postępowania zostały opisane w rozdziale V.
- 9) Działania prawne.

Rozdział XI

MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW

- 1) Osobą odpowiedzialną za monitorowanie realizacji standardów ochrony małoletnich jest Kierownictwo PSP.
- 2) Osoba odpowiedzialna za standardy, wyznaczona przez kierownictwo PSP jest odpowiedzialna za reagowanie na sygnały naruszenia standardów oraz prowadzenie rejestru zgłoszeń (załącznik nr 8), a także za proponowanie zmian w standardach.
- 3) Raz na 12 miesięcy osoba wyznaczona przez kierownictwo PSP i odpowiedzialna za standardy przeprowadza wśród osób prowadzących zajęcia edukacyjne, ankietę monitorującą poziom realizacji standardów zgodnie z załącznikiem nr 4.

- 4) Kierownictwo PSP odbiera zgłoszenia dotyczące problemów związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci; reaguje na te zgłoszenia, konsultuje w miarę potrzeb z innymi podmiotami; w uzasadnionych przypadkach może zgłaszać sprawy odpowiednim służbom (Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Sąd, Prokuratura).
- 5) Pracownicy PSP, rodzice lub opiekunowie prawni, mogą proponować zmiany w Standardach Ochrony Małoletnich oraz wskazywać na naruszenia ustalonych zapisów.
- 6) Kierownictwo PSP wprowadza na bieżąco niezbędne zmiany w Standardach Ochrony Małoletnich. O zmianach informowane są wszystkie osoby zainteresowane.

Rozdział XII

PRZEPISY KOŃCOWE

- 1) Standardy ochrony małoletnich wchodzi z dniem podpisania. Wraz z wprowadzeniem standardów w życie przeprowadza się „Analizę oceny ryzyka” która stanowi załącznik nr 5, w celu rozpoznania ewentualnych możliwych zagrożeń i ich ograniczenia. Analiza jest pomocna w identyfikacji czynników ryzyka na różnych polach funkcjonowania jednostki organizacyjnej PSP.
- 2) Po dokonaniu oceny należy opisać „Obszary ryzyka”, które pozwolą ustalić priorytety oraz zaprojektować działania minimalizujące ryzyko krzywdzenia dzieci. Obszary ryzyka stanowią załącznik do analizy ryzyka. Analiza obszarów zidentyfikowanego ryzyka określi poziom wystąpienia ryzyka, gdzie:
 - wysokie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia oraz znaczący wpływ na bezpieczeństwo dzieci,
 - średnie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia lub znaczący wpływ na dzieci,
 - niskie – oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia i/lub niewielki wpływ na dzieci
- 3) Standardy należy zamieścić na stronie internetowej oraz w widocznym i łatwo dostępnym miejscu na terenie jednostki organizacyjnej PSP .
- 4) Pracowników jednostki organizacyjnej PSP należy poinformować o obowiązujących standardach niezwłocznie po ich podpisaniu.
- 5) Każdy pracownik jednostki organizacyjnej PSP musi podpisać oświadczenie o zapoznaniu się z dokumentem (załącznik nr 7).

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka

.....

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)

.....
.....
.....
.....
.....

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

..... data zawiadomienia

(imię i nazwisko)

4. Data spotkania :

5. Miejsce spotkania edukacyjnego*:

- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza nr w
- sala edukacyjna

6. Opis podjętych działań.

.....
.....
.....
.....

5. Forma podjętej interwencji*:

.....
(podpis przedstawiciela kierownictwa)

*niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 2

Notatka ze zdarzenia

Imię i nazwisko dziecka:

Data: Miejscowość:

Opis sytuacji, zdarzenia:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

Podpis sporządzającego notatkę

Załącznik nr 3

JEDNORAZOWA ZGODA NA WYKORZYSTANIE WIZERUNKU DZIECKA

.....

(imię i nazwisko rodzica / prawnego opiekuna)

Niniejszym oświadczam, że na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 1231) oraz art. 8 RODO wyrażam zgodę na

rejestrowanie wizerunku mojego dziecka

(imię i nazwisko dziecka)

podczas spotkania edukacyjnego w jednostce organizacyjnej Państwowej Straży Pożarnej w organizowanego przez oraz wykorzystanie tego wizerunku poprzez umieszczanie zdjęć na stronach internetowych, a także na profilach społecznościowych w celach informacji i promocji zajęć z zakresu edukacji i profilaktyki pożarowej zgodnie z art. 5 RODO.

.....

(miejsce, data)

.....

(czytelny podpis rodzica / opiekuna prawnego)

Załącznik nr 4

MONITORING STANDARDÓW – ANKIETA

- 1) Czy znane Ci są „Standardy Ochrony Małoletnich w Jednostkach Państwowej Straży Pożarnej”
?
- TAK
- NIE

2) Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?

TAK

NIE

3) Czy wiesz, jak zareagować na symptomy krzywdzenia dzieci?

TAK

NIE

4) Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w standardach ochrony dzieci przed krzywdzeniem przez inną osobę z jednostki organizacyjnej PSP? (pracownika, współpracownika, stażystę, wolontariusza)

TAK

NIE

5) Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6) Czy podjąłeś/aś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)

.....

.....

.....

.....

7) Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Ochrony Małoletnich w Jednostkach Państwowej Straży Pożarnej? (odpowiedź opisowa)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 5

ANALIZA OCENY RYZYKA

NAZWA GRUPY	TAK	NIE
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) pracuje bezpośrednio z dzieckiem* * Osoba zatrudniona w PSP, która wykonuje zadania/pracuje w bezpośrednim i nieincydentalnym kontakcie z dzieckiem	X	
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma bezpośredni kontakt z dziećmi	X	
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją i	X	

rozwojem dzieci”		
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony		X
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma regularny, powtarzalny kontakt z dzieckiem		X
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) towarzyszy dzieciom przez całą dobę (pobył z noclegiem)		X
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną	X	
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innego opiekuna dziecka	X	
Opiekun PSP (opiekunowie PSP) mają kontakt z dziećmi i ich opiekunami poza godzinami pracy	X	

Na podstawie odpowiedzi w karcie analizy oceny ryzyka przypisz opiekuna PSP/opiekunów PSP do jednej z trzech kategorii:

1. RYZYKO WYSOKIE
2. RYZYKO ŚREDNIE
3. RYZYKO NISKIE

RYZYKO WYSOKIE	Jeśli zaznaczono TAK, dana osoba:
<ul style="list-style-type: none"> • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) pracuje bezpośrednio z dzieckiem • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma bezpośredni kontakt z dziećmi • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony 	<ul style="list-style-type: none"> • bezwzględnie sprawdzić opiekuna w Krajowym Rejestrze Karnym • sprawdzić opiekuna w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym • opiekun jest zobowiązany do zapoznania się ze „Standardami ochrony małoletnich w jednostkach Państwowej Straży

<ul style="list-style-type: none"> • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją i rozwojem dzieci” • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) towarzyszy dzieciom przez całą dobę • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) mają kontakt z dziećmi i ich opiekunami poza godzinami pracy 	<p>Pożarnej” oraz podpisania oświadczenia z ich zapoznaniem się, a także przestrzegania zawartych w nich zasad</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma bezpośredni kontakt z dziećmi • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) pracuje bezpośrednio z dzieckiem • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) ma możliwość nawiązania relacji z dzieckiem, które mogą obejmować kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) zawsze przebywa z dzieckiem w obecności innej, zweryfikowanej osoby dorosłej • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) w swoim zakresie obowiązków ma i wykonuje zadania rozumiane jako „działalność związana z wychowaniem, edukacją i rozwojem dzieci” 	<ul style="list-style-type: none"> • można rozważyć poproszenie jej o przedstawienie informacji z Krajowego Rejestru Karnego i sprawdzić ją w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym <p>I/LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> • zobowiązać do zapoznania się danej osoby do przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły – dziecko
<ul style="list-style-type: none"> • Opiekun PSP (opiekunowie PSP) nie pracuje bezpośrednio z dziećmi, nie ma bezpośredniego kontaktu z dziećmi i nie ma możliwości nawiązania relacji z dzieckiem obejmującej kontakt fizyczny lub bliskość emocjonalną 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczyć się do zobowiązania danej osoby do przestrzegania zasad bezpiecznych relacji dorosły – dziecko

Załącznik nr 6

ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI OPIEKUNÓW PANSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ Z DZIEĆMI

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez opiekuna PSP (Opiekunów PSP) jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Opiekun PSP (Opiekunowie PSP) traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Opiekun PSP (Opiekunowie PSP) realizując te cele działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych organizacji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji Opiekuna PSP (Opiekunów PSP) z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, współpracowników, stażystów i wolontariuszy, a także każdą dorosłą osobę mającą kontakt z dziećmi znajdującymi się pod opieką organizacji, jeśli kontakt ten odbywa się za zgodą organizacji i/lub na jej terenie.

Relacje personelu z dziećmi

Każdy opiekun PSP jest zobowiązany/a do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy jego reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Opiekun PSP działa w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji jego zachowania.

Zasady bezpiecznej i prawidłowej komunikacji z dziećmi:

- ✓ zachowanie cierpliwości i szacunku,
- ✓ uważne słuchanie dzieci i udzielanie im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji,
- ✓ nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
- ✓ nie wolno krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci,
- ✓ nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej,
- ✓ podejmując decyzje dotyczące dziecka, należy je o tym poinformować i starać się brać pod uwagę jego oczekiwania,
- ✓ należy szanować prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, należy dziecku to wyjaśnić jak najszybciej,
- ✓ należy zadbać o to, aby być w zasięgu wzroku lub słuchu wszystkich obecnych innych opiekunów, kiedy prowadzisz aktywności z dziećmi. W wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, kiedy opiekun PSP musi zostać z dzieckiem sam na sam, musi o tym fakcie powiadomić pozostałych opiekunów oraz poinformować, w którym dokładnie miejscu będzie przebywać wraz z dzieckiem,
- ✓ nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny, dotyczy to między innymi używania wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywania w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywania wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby),

- ✓ dzieci powinny wiedzieć, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć opiekunowi PSP lub innej dorosłej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

Działania z dziećmi

Podczas kontaktu z dziećmi na zajęciach edukacyjnych należy również:

- ✓ docenić i szanować wkład dzieci w podejmowane działania,
- ✓ aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność lub jej brak, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd,
- ✓ unikać faworyzowania dzieci,
- ✓ nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę,
- ✓ nie wolno utrzymywać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli rodzic lub opiekun (opiekunowie) prawny oraz same dzieci nie zostali o tym poinformowani i nie wyrazili na to zgody,
- ✓ nie wolno proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci,
- ✓ nie wolno przyjmować pieniędzy ani prezentów od dziecka, ani rodziców/opiekunów prawnych dziecka.
- ✓ nie wolno wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka, które mogłyby prowadzić do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych,
- ✓ w przypadku powstania ryzykownych sytuacji, obejmujących zauroczenie dziecka przez członka personelu lub członka personelu przez dziecko, musi być sporządzona stosowna informacja; osoba, która jest tego świadkiem, powinna stanowczo, ale z wyczuciem zareagować, aby zachować godność osób zainteresowanych.

Kontakt fizyczny z dziećmi

Każde działanie wobec dziecka, w którym przejawia się przemoc, jest niedopuszczalne. Należy jednak pamiętać, że istnieją jednak sytuacje, których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu np. kontakt jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej granicy każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Dlatego, należy kierować się profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

Należy pamiętać, że:

- ✓ nie wolno bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka,
- ✓ nie wolno nigdy dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny,
- ✓ trzeba być zawsze przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań,
- ✓ nie wolno angażować się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne,
- ✓ trzeba zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach należy reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic,
- ✓ kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli opiekun PSP lub inna osoba będzie świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, musi niezwłocznie poinformować o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąpić zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji,
- ✓ w sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, powinno się unikać innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to

zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety. Wskazane jest, aby w każdej z czynności pielęgnacyjnych i higienicznych asystowała inna osoba z organizacji,

- ✓ podczas dłuższych niż jednodniowe wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

Kontakty poza godzinami pracy

Kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i na terenie jednostki organizacyjnej PSP, w której są przeprowadzane zajęcia edukacyjne.

- ! Zabronione jest zapraszanie dzieci do swojego miejsca zamieszkania i spotykanie się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych),
- ! Jeśli zachodzi konieczność spotkania się poza godzinami pracy, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy),
- ! Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym kierownictwo jednostki organizacyjnej, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt,
- ! Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec członka personelu) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców/opiekunów.

Załącznik nr 7

Miejscowość, dnia

**Oświadczenie o zapoznaniu się i zobowiązanie do przestrzegania „Standardów ochrony
małoletnich przed krzywdzeniem w Państwowej Straży Pożarnej”**

Ja, niżej podpisany/a
(imię i nazwisko) oświadczam, że zapoznałem/łam się ze „Standardami ochrony małoletnich
przed krzywdzeniem obowiązującymi w Państwowej Straży Pożarnej ” i zobowiązuję się do
ich przestrzegania.

.....

(podpis składającego oświadczenie)

Rejestr zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich

L.p.	Imię i nazwisko małoletniego	Data i miejsce interwencji, osoba interweniująca	Rodzaj krzywdzenia, osoba krzywdząca lub podejrzana o krzywdzenie małoletniego	Zastosowane procedury i formy pomocy małoletniemu	Powiadomione osoby, instytucje, organy zewnętrzne	Uwagi	Podpis Komendanta

